

A KÚRIA
mint felülvizsgálati bíróság

Pfv.VI.20.290/2012/5.szám

A Kúria a dr. Pap Lajos ügyvéd által képviselt felperesnek a Hámori és Soltész Ügyvédi Iroda ügyintéző: dr. Hámori Péter ügyvéd által képviselt I. r., a Budapesti 202. számú Ügyvédi Iroda ügyintéző: dr. Nagyházi Zoltán ügyvéd által képviselt II. r., a Hámori és Soltész Ügyvédi Iroda ügyintéző: dr. Hámori Péter ügyvéd által képviselt III. r. és a Budapesti 202. számú Ügyvédi Iroda ügyintéző: dr. Nagyházi Zoltán ügyvéd által képviselt IV. r. alperesek ellen kölcsöntartozás és szerződések hatálytalanságának megállapítása iránt a Zala Megyei Bíróság előtt 6.P.21.330/2009. szám alatt folyamatban volt és másodfokon a Győri Ítéltábla Pf.I.20.073/2011/7. számú ítéletével befejezett perében a jogerős ítélet ellen a felperes részéről benyújtott felülvizsgálati kérelem folytán tárgyaláson meghozta a következő

í t é l e t e t :

A Kúria a jogerős ítélet felülvizsgálati kérelemmel támadott rendelkezéseit hatályában fenntartja.

Kötelezi a felperest, hogy 15 napon belül fizessen meg az I. rendű alperesnek 200.000 (kettőszázezer) forint, a II. rendű alperesnek 200.000 (kettőszázezer) forint, a III. rendű alperesnek 100.000 (százezer) forint, a IV. rendű alperesnek 80.000 (nyolcvanezer) forint felülvizsgálati eljárási költséget.

Kötelezi a felperest, hogy külön felhívásra fizessen meg az államnak 3.412.000 (hárommillió-négyszáztizenkétezer) forint le nem rótt felülvizsgálati illetéket.

E határozat ellen további felülvizsgálatnak nincs helye.

I n d o k o l á s :

A felperes 2001. augusztus és 2003. júniusa között több részletben összesen 39.978.696 forint kamatmentes kölcsönt adott az I. r. alperesnek. 2003. június 26. napján ügyvédi ellenjegyzéssel ellátott okiratba foglaltan a felek „kölcsönszerződés ingatlanfedezettel, opciós (vételi) joggal” megnevezéssel megállapodást kötöttek arra vonatkozóan, hogy a 39.978.696 forint kölcsönt 2005. december 31-éig kell visszafizetni. A határidő eredménytelenül eltelt, ezért 2006. április 10-én a felperes és az I. r. alperes „kölcsönszerződés és tartozáselismerő nyilatkozat” megnevezéssel újabb ügyvédi ellenjegyzéssel ellátott megállapodást kötöttek. Ebben rögzítették, hogy a felperes kamatmentesen 160.000 Eurónak megfelelő tőkeösszeget adott az I. r. alperesnek és a visszafizetés határidejét 2008. január 31-ében határozták meg. A kölcsön biztosítékeként az I. r. alperes felajánlotta többek között a cégnyilvántartásban Cg. X szám alatt bejegyzett J. Mezőgazdasági Felvásárló Értékesítő és Kereskedelmi Korlátolt Felelősségű Társaságban (J. Kft.) fennálló üzletrészt amelynek értékét 49.000.000 forintban jelölte meg. A szerződés 7. pontja tartalmazta, hogy az I. r. alperes a tartozás megfizetéséig a felperes előzetes írásbeli hozzájárulásával terhelheti meg, illetve idegenítheti el az üzletrészt.

2009. december 11. napján az I. r. alperes a J. Kft-ben fennálló 32.660.000 forint névértékű üzletrészt 20.000.000 forint vételáron eladta egy hozzá közelálló személynek, a II. r. alperesnek. A II. r. alperes így megvásárolt üzletrészt a gazdasági társaság három részre osztotta fel, két darab 9.600.000 forint és egy darab 13.460.000 forint névértékű üzletrészre. A II. r. alperes a 13.460.000 forint névértékű üzletrészt 8.242.500 forint vételáron a III. r. alperes részére értékesítette, a 9.600.000 forint névértékű üzletrészt pedig 5.878.750 forint vételáron a saját édesapja, a IV. r. alperes részére adta el 2010. február 3. napján. Az adásvételi szerződések tartalmazták, hogy a vevők a vételárat a szerződés aláírásával egyidejűleg készpénzben megfizették a II. r. alperesnek.

A kölcsönszerződés teljesítési határidejének lejártáig a felperes részére az I. r. alperes a kölcsönt nem fizette vissza.

A felperes kereseti kérelmében a Ptk. 523. §-ára alapítottnan a kölcsönügyletből fakadó követeléseit érvényesítette az I. r. alperessel szemben, illetve az I. és II. r. alperes, továbbá a II. r. alperes és a III., valamint a II. r. alperes és a IV. r. alperesek között létrejött üzletrész adásvételi szerződések semmisségének megállapítását kérte. Hivatkozott arra, hogy az I. r. alperes csak az ő írásbeli hozzájárulásával értékesíthette volna az

üzletrészt, így a jogügylet a Ptk. 114. § (3) bekezdésébe ütközött. Az ügylet színleltnek is minősül, mert az ügylet célja ténylegesen fedezetelvonás volt. A III. és IV. r. alperesekkel kötött szerződés azért is érvénytelen mert a nemo plus iuris elve szerint a III., IV. r. alperesek tulajdonjogot nem szerezhettek.

A felperes az érvénytelenség mellett a szerződések hatálytalanságának megállapítása iránti kereseti kérelmet is előterjesztett. Előadta, hogy az ügyletek fedezetelvonók voltak. Az I. és II. r. alperesek élettársi kapcsolatban álltak egymással a szerződéskötéskor, a IV. r. alperes a II. r. alperes apja így a rosszhiszeműséget, illetve az ingyenességet a Ptk. 203. §-a alapján vélelmezni kell. Az I. és II. r. alperesek közötti jogügylettel kapcsolatban a felperesnek más kérelmei is voltak, amelyek a felülvizsgálati eljárásnak már nem képezik a tárgyát. A felperes arra is hivatkozott, hogy az üzletrészt illetően elővásárlási joga állt fenn a szerződés 7. pontja alapján, amelyre tekintettel a szerződések vele szemben hatálytalanok.

Az I. r. alperes érdemi ellenkérelmében a kereset elutasítását kérte. Az érvénytelenségi keresettel kapcsolatban előadta, hogy érvényes adásvételi szerződést kötött a II. r. alperessel. A Ptk. 114. § (2) bekezdése szerint az elidegenítési és terhelési tilalmat jogszerűen nem köthették ki, így a felperes hozzájárulására nem volt szükség az üzletrész értékesítéséhez. Az elővásárlási joggal kapcsolatban az I. r. alperes tagadta, hogy ilyen megállapodást a felperessel kötött volna. A hatálytalanság megállapítása iránti kereset elutasítását is kérte azzal, hogy az adásvételi szerződés nem volt fedezetelvonó, a II. r. alperes nem minősül rosszhiszeműnek, és nem volt az I. r. alperes élettársa, az ügylet ellenérték fejében történt. Emellett az I. r. alperes azt is vitatta, hogy az üzletrésze eladásával a felperes igénye elől a kielégítési alapot elvonta volna.

A II.- III. és IV. r. alperesek érdemi ellenkérelmükben szintén a kereset elutasítását kérték. Vitatták az érvénytelenségi okok fennálltát, illetve a szerződések hatálytalanságát.

Az elsőfokú bíróság a kölcsöntartozás körében kötelezte az I. r. alperest 39.978.696 forint és annak késedelmi kamatai megfizetésére, ezt meghaladóan a felperes keresetét elutasította. A felperes a kölcsönszerződéssel kapcsolatos elsőfokú ítéleti rendelkezések ellen benyújtott fellebbezését a fellebbezési eljárásban visszavonta. A kölcsönrel kapcsolatos kereseti kérelmek így a jogerős ítéletnek, illetve a felülvizsgálati kérelemnek már nem tárgyai.

Az elsőfokú bíróság az üzletrész átruházási szerződésekkel kapcsolatban megállapította, hogy sem a jogszabályba ütközés, sem a

színleltség mint semmisségi ok nem áll fenn. Elfogadta az I. r. alperes azon védekezését, hogy a Ptk. 114. § (2) bekezdésébe ütközött a 2006. április 10-én kelt okiratban az elidegenítési és terhelési tilalom kikötése, mert ilyen kikötés csak a tulajdonjog átruházása alkalmával történhet. Az I. r. alperes tehát a Ptk. 112. § (1) bekezdése alapján a rendelkezési jogát gyakorolhatta anélkül, hogy a II. r. alperessel kötött szerződéshez a felperes hozzájárulását beszerezte volna. A bíróság szerint a szerződések jogszabály megkerülésével való megkötése sem bizonyosodott be. A színleltség kapcsán a felperesnek kellett volna bizonyítania, hogy a szerződések megkötésekor a felek valós szerződési akarata hiányzott, ezt a rendelkezésre álló peradatok nem támasztják alá. A felperes valójában a színleltség kapcsán is a szerződések fedezetelvonó jellegére hivatkozott, ennek jogkövetkezménye azonban nem az érvénytelenség, hanem a relatív hatálytalanság.

A felperes keresete a Ptk. 203. §-ában foglalt feltételek egy részének ténylegesen megfelelt, így nem vitás, hogy a felperesnek volt igénye az I. r. alperessel szemben. Az is kétségtelen, hogy az üzletrész a felperesi követelés fedezetéül szolgálhatott volna. Ugyanakkor a Ptk. 203. §-ában az is egyenrangú feltétel, hogy a felperesnek bizonyítania kell miszerint a követelése kielégítési alapját részben vagy egészben elvonták, vagyis az I. r. alperes a vagyoni helyzete folytán csak az üzletrész értékével tudna helytállni a felperesi követelésért, egyébként a követelés akár részben is behajthatatlan lenne. Az elsőfokú bíróság szerint erre vonatkozóan a felperes bizonyítást nem ajánlott fel és adatok sem merültek fel erre a perben. E feltétel nélkül ugyanakkor a Ptk. 203. § alkalmazására a jelen ügyben nem kerülhet sor.

Az elsőfokú bíróság foglalkozott a szerzés ingyenességének és az I. r. alperessel szerződő II. r. alperes rosszhiszeműségének kérdésével is. Utalt arra, hogy ez abban az esetben lenne vizsgálható, ha a Ptk. 203. §-ban foglalt többi feltétel teljesült volna. Az ingyenességet kizárja a vételár fizetési kötelezettség teljesítését igazoló okirati bizonyíték. A II. r. alperes esetében az adásvételi szerződés tartalmazta, hogy az I. r. alperes szerint vele szemben harmadik személynek az üzletrész névértékét meghaladó összegű követelése van, de ez a pénzkövetelés alaptalan. Ennek alapján a II. r. alperes rosszhiszeműségét megállapítani nem lehet. Ugyanígy nem tekinthetők rosszhiszeműnek a későbbi jogszerzők, vagyis a III. és IV. r. alperesek.

Az elsőfokú bíróság a felperes elővásárlási jogra való hivatkozását sem tartotta megalapozottnak. A 2006. április 10-én kelt okiratnak a felperes által hivatkozott 7. pontja olyan jognyilatkozatot, amely szerint az I. r. alperes az üzletrészre a felperesnek elővásárlási jogot enged nem tartalmazott. Ebből következően a Ptk. 373. § (2) bekezdése alapján a felperest elővásárlási jog nem

illette meg.

Az elsőfokú ítélet ellen a felperes nyújtott be fellebbezést, az I. r. alperes pedig csatlakozó fellebbezéssel élt. A másodfokú eljárásban a kifejtettek alapján már csak a felperesnek az üzletrész átruházási szerződésekkel kapcsolatos kérelmeit vizsgálta bíróság. A másodfokú bíróság az elsőfokú ítélet fellebbezett rendelkezéseit részben, a perköltséget illetően megváltoztatta, ezt meghaladóan az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta. Ítéletének indokolásában kifejtette, hogy az elsőfokú bíróság a bizonyítási eljárást a szükséges körben lefolytatta és a bizonyítékokat helytállóan mérlegelte, az abból levont jogi következtetései is jogszerűek. Osztotta a másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság álláspontját abban a kérdésben, hogy a felek elidegenítési és terhelési tilalmat érvényesen nem kötöttek ki, az a Ptk. 114. § (2) bekezdése alapján semmis nyilatkozat volt.

A felperes a másodfokú eljárás során hivatkozott ebben a körben a Ptk. 215. §-ára is. Ez a nyilatkozata a másodfokú bíróság szerint nem tekinthető meg nem engedett keresetváltoztatásnak, de érvényesen kikötött elidegenítési és terhelési tilalom hiányában ez a hivatkozása sem megalapozott.

A másodfokú bíróság szerint a szerződések fedezetelvonó jellegét illetően az elsőfokú bíróság jogszerűen utalt arra, hogy a III. és IV. r. alperesek vonatkozásában az ingyenességre vagy rosszhiszeműségre vonatkozó peradat nem merült fel. A felperesnek azt kellett volna bizonyítania, hogy a kölcsönszerződés alapján fennálló követelése fedezetét az I. és II. r. alperesek között létrejött üzletrész adásvételi szerződés elvonta.

A felperes által a fellebbezési eljárásban előterjesztett bizonyítási indítványokat a másodfokú bíróság a Pp. 235. § (1) bekezdésében foglaltakra tekintettel elutasította. A felperes az elővásárlási jogával kapcsolatosan tanúvallomások beszerzését tartotta szükségesnek, mivel azonban elővásárlási jog csak írásban köthető ki érvényesen, így ebben a körben a további bizonyítási eljárás lefolytatása szükségtelen volt, a másodfokú eljárásban pedig már nem is lett volna mód erre. A felperes ugyan hivatkozott a fellebbezési eljárás során arra, hogy az elsőfokú ítélet meghozatalát követően jutott a tudomására, hogy a nyilatkozóknak milyen információja van, de a tudomásszerzés körülményeire és, hogy miért volt ezektől az információktól korábban elzárva nem tett nyilatkozatot. Ezért a bíróság a felperes által csatolt okiratokat a Pp. 235. § (1) bekezdése alapján kirekesztette a bizonyítékok köréből.

Az I. r. alperes csatlakozó fellebbezése a perköltség vonatkozásában megalapozottnak minősült, ezért került sor az

elsőfokú bíróság ítéletének részbeni megváltoztatására, ez azonban a felülvizsgálati eljárásnak már nem tárgya.

A jogerős ítélettel szemben a felperes nyújtott be felülvizsgálati kérelmet, amelyben jogszabálysértés miatt mindkétfokú határozat hatályon kívül helyezését kérte és a bíróságok új eljárásra kötelezését. A felperes a felülvizsgálati kérelmében elsősorban azt kifogásolta, hogy a másodfokú bíróság nem tett eleget a bizonyítási indítványának. Már az elsőfokú bíróság sem volt arra hajlandó, hogy ismételten meghallgassa az okiratokat szerkesztő ügyvéd tanút az elővásárlási jog kikötésével kapcsolatban, és erre a másodfokú eljárásban sem került sor. Emellett a felperes további, az elsőfokú eljárásban be nem jelentett tanú meghallgatását kérte, de ezen bizonyítási indítványnak a másodfokú bíróság jogszabálysértően nem tett eleget. B. A. közokiratba foglalt nyilatkozatából megállapítható, hogy az adásvételi szerződés színlelt volt, az I. r. alperes ugyanis a tanú előtt azt állította, hogy „a J. Kft-t már papíron eladtam a barátomnak”. Ugyancsak indítványozta a felperes K. Zs. nyilatkozata alapján nevezett meghallgatását, aki az alperesek szavahihetőségét megdönthette volna, illetve a perbeli ügyletekre vonatkozó jóhiszeműségüket is cáfolta volna. Ezek az okirati nyilatkozatok csak az elsőfokú eljárás befejezését követően kerültek a felperes birtokába.

A másodfokú bíróság a Ptk. 215. §-ban foglaltakra alapított felperesi kérelmet sem találta megalapozottnak, holott a felperes hozzájárulását kikötötték az üzletrész átruházásához. A hozzájárulás hiányában a szerződés érvényes ugyan, de nem lép hatályba és az érvénytelenség jogkövetkezményeit kell alkalmazni. E rendelkezés figyelembevételére esetében az I. és II. r. alperesek közötti üzletrész átruházási szerződés érvényesen nem jött létre.

Az I. és III. r. alperesek a felülvizsgálati ellenkérelmükben a jogerős ítélet hatályában való fenntartását kérték. Utaltak arra, hogy a felperes 2010. március 3-án kiterjesztette a keresetét az üzletrész adásvételi szerződések érvénytelenségének és fedezetelvonó jellegük miatt hatálytalanságának megállapítására. A felperes tehát már 2010-ben tudomást szerzett arról az információról, amit B. A. tudott vagyis, hogy az I. r. alperesnek „már semmi sincs a nevén”.

A II. és a IV. r. alperesek felülvizsgálati ellenkérelme ugyancsak a jogerős ítélet hatályában való fenntartására irányult.

A felülvizsgálati kérelem nem megalapozott.

A felperes felülvizsgálati kérelmében egyrészt kifogásolta, hogy a bíróságok a bizonyítékokat helytelenül értékelték, másodlagosan pedig azt kifogásolta, hogy a másodfokú bíróság a bizonyítási

indítványát elutasította.

A Kúria álláspontja szerint a felperesi bizonyítási indítványok elutasítása jogszerű volt. B. A. és K.Zs. által tett nyilatkozatokat a felperes csak a másodfokú eljárás során csatolta, a Pp. 235. § (1) bekezdése alapján ezeket a másodfokú bíróság a bizonyítási eljárás köréből kirekesztette. Az I. és III. r. alperesek a felülvizsgálati ellenkérelmükben helytállóan utaltak arra, hogy a felperes az üzletrész átruházása, az adásvételi szerződések fedezetelvonó jellege miatti hatálytalanságának megállapítására a kereseti kérelmét 2010. március 3-án terjesztette elő. Ebből következően ebben az időpontban már tisztában kellett lennie azzal, hogy az I. r. alperes az üzletrészét értékesítette, tehát az üzletrész „már nincs a nevén”. B. A. tanú kihallgatása tehát az ügy érdemére vonatkozó változást a megállapított tényállásban nem hozott volna akkor sem, ha azt a Pp. 235 §-ának (2) bekezdésében foglaltak ne zárták volna ki.

Hasonlóképpen nincs jelentősége K. Zs. tanúvallomásának sem az alperesek rosszhiszeműségének megállapítása, illetve az üzletrész-értékesítés körülményei körében. Az eljáró bíróságok helytállóan mutattak rá arra, hogy a Ptk. 203. §-ában foglalt feltételek olyan együttes feltételek, amelyek egyikének meg nem valósulása esetén a rendelkezés nem alkalmazható. A felperes nem bizonyította a perben azt a feltételt miszerint az I. r. alperes által kötött üzletrész átruházási szerződés következtében az I. r. alperesnek már nincs olyan vagyona, amelyből a felperes követelése kielégíthető lenne. A felperes erre a per során nem is hivatkozott.

A felperes a felülvizsgálati kérelmében az okiratszerkesztő ügyvéd ismételt meghallgatását is kérte elővásárlási joga fennálltának bizonyítására. Az említett tanú kihallgatása során a 17.sorszámú jegyzőkönyv tanúsága szerint a felperesnek nem volt további bizonyítási indítványa, a tárgyaláson személyesen is jelen volt, de további kérdéseket a tanúhoz nem tett fel. Emellett az eljáró bíróságok alappal utaltak arra a körülményre, hogy a Ptk. 373. § (1) bekezdése szerint az elővásárlási jog írásban köthető ki márpedig a 2006. április 10-i szerződés ilyen írásbeli kikötést nem tartalmaz, a 7. pontban foglaltak elővásárlási jog kikötéseként nem értékelhetők.

A felperes a felülvizsgálati kérelmében a Ptk. 215. §-ának a jogerős ítéletben foglalt értékelését is vitatta. Álláspontja szerint a szerződés 7. pontja alapján megállapítható, hogy a felperes hozzájárulására lett volna szükség az üzletrész átruházási szerződés megkötéséhez, és az hozzájárulása hiányában nem jött létre. A Kúria egyetért a jogerős ítéletben foglalt azon jogi állásponttal, hogy a felek elidegenítési és terhelési tilalmat kötöttek ki a szerződés 7. pontjában. Ezzel kapcsolatban a Ptk.

114. § (2) bekezdése úgy rendelkezik, hogy ilyen kikötésre csak a tulajdonjog átruházása kapcsán kerülhet sor. A semmis szerződési kikötéshez kapcsolódott az a kitétel, hogy az elidegenítési és terhelési tilalom figyelmen kívül maradhat, ha a felperes hozzájárulását adja az üzletrész átruházásához. A felek tehát nem a Ptk. 215. §-ában foglalt hozzájárulást írtak elő a felperes javára, hanem az elidegenítési és terhelési tilalom feloldására adtak lehetőséget ily módon. Miután a felperes hozzájárulásának kikötése a semmis elővásárlási és elidegenítési tilalomhoz kapcsolódott, így a Ptk. 215. § alkalmazásának a jelen ügyben nincs helye.

A kifejtettekre tekintettel a jogerős ítélet nem jogszabálysértő, ezért a Kúria jogerős ítéletet a Pp. 275. § (3) bekezdése alapján hatályában fenntartotta.

A felperes felülvizsgálati kérelme nem vezetett eredményre, ezért a Kúria a felperest kötelezte a Pp. 270. § (1) bekezdése szerint alkalmazandó Pp. 78. § (1) bekezdése szerint, hogy fizesse meg az alperesek a felülvizsgálati eljárással felmerült perköltségét. Ennek összegét a Kúria a 32/2003. (VIII.22.) IM rendelet 3. § (2), (5) és (6) bekezdése alapján - az ügyvédi munkával arányban állóan - határozta meg azzal, hogy az az általános forgalmi adót is tartalmazza.

A felperes illetékeljegyzési joga folytán le nem rótt illetéket pervesztessége folytán a felperes köteles megfizetni az államnak az illetékekről szóló 1990 évi XCIII. törvény 74. § (3) bekezdése, valamint a 6/1986. (VI.26.) IM rendelet 13. § (2) bekezdése alapján.

Budapest, 2012. október 30.

Dr. Wellmann György s.k. a tanács elnöke, Tamáné dr. Nagy Erzsébet s.k. előadó bíró, Dr. Abért János s.k. bíró

A kiadmány hitelül:
tisztviselő